

Els Casals o mas Vell de les Corts està situat a l'extrem de migdia de la muntanya de les Corts i a ponent del mas Torreportes. Es conserven restes dels murs, fins a l'alçada del primer pis. La planta és rectangular amb un apèndix a l'angle sud-est. A l'interior, es conserva l'encaix del primer pis a la banda de ponent, restes del portal de migdia i murs de 80cm. Aquest edifici podria ser la casa de Miquel Carreras i Fort, batlle d'Empúries l'any 1633, tal com consta en el document, veí de *Curtibus*. Probablement a conseqüència de la destrucció i crema de Cinclaus arran de la guerra dels Segadors, el 1640, també es va destruir aquesta masia que segurament pertanyia a la família Margarit, propietaris de Cinclaus per herència dels antics possessors, els Pau, que haurien edificat aquest casal, com la masia vella de Vilanera, propietat de les monges de Sant Agustí de Peralada, que també patí un incendi. La referència més antiga a aquest mas vell és l'esment del lloc de les Corts que es fa en la relació de nuclis habitats del comtat d'Empúries incorporats a la Corona d'Aragó pel rei Martí l'Humà el 1402. Posteriorment s'edificaren les masies fortificades de Torreportes i mas Feliu que pertanyien a la mateixa possessió, espoliada als Margarit.

Esglésies de Santa Margarida i Santa Magdalena

Al nord de la muntanya de les Corts, a la banda de ponent de l'antiga via Heraclea, hi ha les ruïnes de les esglésies de Santa Magdalena (segles V-X) i de Santa Margarida (segles V-XVIII), del temps del bisbat d'Empúries, en època visigòtica. Hi ha també una necròpolis del segle VI. L'església de Santa Margarida, també dedicada als sants Just i Pastor, era la basílica paleocristiana d'Empúries, amb una petit baptisteri dels segles V-VI, i en el segle XIV estava vinculada al monestir de Vilanera. A les darreres excavacions es va trobar una lleuda sepulcral, del segle VI, pertanyent a un important personatge, possiblement un bisbe, que es conserva al Museu d'Arqueologia de Catalunya-Empúries.

VILANERA

Vilanera és un gran conjunt arqueològic i històric amb una cronologia extensa que va del segle VIII aC a l'actualitat. A les excavacions arqueològiques de 1999 es va trobar una interessant necròpolis de l'època del Bronze Final i Primer Ferro (ss. VII-VI aC), que ocupa uns 5.000 m². Fins a la data s'han localitzat un total de 50 estructures funeràries de tipologia diversa. Cal destacar per la seva singularitat una urna funerària amb material fenici (ceràmiques i un ou d'estruç decorat). A l'angle sud-oest del turó de Vilanera i per sota les estructures romanes s'ha documentat una necròpolis d'incineració de l'edat del Ferro (s.VI aC). Al costat de llevant del mas hi ha una necròpolis romana d'inhumació del s. III-IV aC. A la banda de migdia del turó hi ha un enterrament tardorromà del s. V-VI dC.

El mas de Vilanera amb la torre defensiva de planta quadrada. A l'esquerra, les restes del monestir de monges benedictines i, dalt del turó, queda dempeus una paret de l'antiga església de Santa Maria de Vilanera.

El monestir de Santa Maria de Vilanera va ser fundat el 1328 segons el testament deixat per Arnau de Soler (mort el 1326), canonge de la catedral de Girona des del 1288 i ardiaca de Besalú des del 1304. El 1412 ja s'havia extingit i tots els seus béns havien passat al convent de monges agustines de Sant Bartomeu de Bell-lloc de Peralada. A Vilanera, segons els documents hi havia deu monges benedictines, la majoria filles naturals de nobles, com Felipa de Soler, filla de l'ardiaca, que va ingressar a l'edat de 12 anys i en va ser abadessa després de la seva tia Fresca de Soler, l'any 1359. L'any 1340 consten com a homes propis del monestir: Berenguer Socarrats i Bernat Feliu. El 1358, Francesc Matheu és home propi i amasat del monestir. El 1367, Ramon de Vilafreser i la seva esposa, Sibilla de Vilanera, es fan persones pròpies i sòlides del monestir. El 1412, Garsenda, priora de Sant Bertomeu de Bell-lloc redimeix a Francesc Tomas de Vilanera. Les restes del monestir estan dividides en dos edificis força separats. A la part alta del turó hi resta un mur de l'església de 10 m. de llargada per 4 d'alçada, molt malmès. A la part baixa, hi ha les restes del cenobi, d'una alçada considerable i que permeten dibuixar una planta rectangular amb diverses estances al seu interior. Relacionat amb el monestir s'ha trobat un camp de sitges format per 29 unitats amb material arqueològic d'època romana i medieval.